

GENERAL DESCRIPTION OF STATE SUPPORT FOR FARMS THROUGH THE NON FINANCIAL MEASURES

O. Gafurova, S. Syvolotska

Abstract. *This article explores certain problems of legal regulation of state support for farms. Particular attention is paid to the definition and characterization of measures that are non-financial in nature (non-financial measures) and its classification.*

Key words: *farm, state support, non-financial measures, agricultural service cooperative, agricultural advisory service.*

УДК 349.6:340.1

ПРИВАТНИЙ І ПУБЛІЧНИЙ ІНТЕРЕС У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ПРИРОДОРЕСУРСНИХ ТА ПРИРОДООХОРОННИХ ВІДНОСИН

М.А. ДЕЙНЕГА , кандидат юридичних наук,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені
академіка В.З. Янчука

**Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

E-mail: marinad@meta.ua

Анотація. У статті проведено дослідження наукових підходів представників вітчизняної та зарубіжної правової доктрини щодо значення інтересу у правовому регулюванні. Визначено критерії співвідношення та розмежування приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні природоресурсних та природоохоронних відносин.

Ключові слова: *природоресурсні відносини, природоохоронні відносини, приватний інтерес, публічний інтерес, правове регулювання.*

Актуальність. Останнім часом у наукових дослідженнях звертається увага на те, що правовідносини не можуть виникнути без явного або передбачуваного інтересу, а діяльність, не зумовлена інтересом, може мати хіба що тимчасовий характер і за будь-яких умов є неефективною [6, с. 238]. Саме інтереси програмує правове регулювання і знаходять необхідні юридичні засоби правового впливу.

Інтереси суспільства і приватні інтереси окремого індивіда є об'єктивною основою співіснування та взаємодії публічного й приватного права. Потрібно, з одного боку, щоб визнавалося і захищалося право кожного – приватне право, а з другого, – щоб визнавалося та існувало право всіх, забезпечувалися суспільні інтереси [7, с. 108]. Тільки при гармонійному співвідношенні і поєднанні інтересів у правовому регулюванні можливий стійкий послідовний розвиток суспільства, у тому числі у сфері використання й відтворення природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною базою для проведеного дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних науковців: С.О. Боголюбова, М.М. Бринчука, І.В. Венедіктової, Ю.О. Тихомирова, В.Ф. Яковлева та інших.

Метою статті є дослідження співвідношення приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні природоресурсних та природоохоронних відносин.

Виклад основного матеріалу. В енциклопедичній літературі інтерес (від лат. interest – має значення, inter esse – бути між) розглядається як властиве людині відношення, що виражає спрямованість її діяльності на пошук, вибір, використання або створення шляхів, засобів, способів, норм, здатних задовольнити людські потреби; причина дій індивідів, соціальних спільнот, що визначає їх соціальну поведінку.

У правовій площині інтерес не є рівним і це відбивається у суперечливості, багатоаспектності й неможливості привести різні інтереси до єдиного знаменника. Інтерес здатен опосередковувати нормативну природу права [4, с. 61–62].

Юридична природа, критерії співвідношення і розмежування, місце природоресурсних та природоохоронних відносин у правовій системі України викликають чимало дискусій. Природоресурсні відносини – це комплекс суспільних відносин щодо використання та відтворення окремих природних ресурсів у їх нерозривному зв'язку з іншими елементами довкілля, що виникають насамперед з метою забезпечення головним чином економічних потреб людини. Природоохоронні відносини є об'єктивно протилежними за своїм змістом до природоресурсних відносин. Природоохоронні відносини виникають з приводу охорони навколишнього природного середовища, тобто діяльності, що спрямована на збереження природних об'єктів і довкілля в цілому. При цьому природоохоронна діяльність спрямована насамперед на забезпечення екологічних інтересів.

У науковій літературі висловлені судження авторитетних вчених у галузі публічного і приватного права щодо приналежності природоресурсних й природоохоронних відносин. На думку Ю.О. Тихомирова, до публічних належать інтереси екологічного благополуччя [8, с. 5]. У зв'язку з тим, що природоохоронне (екологічне) право спрямоване на забезпечення екологічного благополуччя, його відносять до публічного права [2, с. 6].

З точки зору В.Ф. Яковлева, публічне право повинно застосовуватися у сферах охорони природи, людини, її життя, здоров'я тощо [9, с. 6]. На думку Е.В. Гірусова, природоохоронне (екологічне) право націлене насамперед на збереження загального блага, яким є природа в цілому [5, с. 311]. Тому в інститутах, пов'язаних з охороною природи, домінуючими є публічно-правові норми. С.О. Боголюбов також звертає увагу, що охорона навколишнього середовища як загального блага, що має соціальну спрямованість, тяжіє до публічних форм впливу, а використання природних ресурсів передбачає приватноправові методи [1, с. 33].

Щодо природоресурсного права, то, ґрунтуючись на позиції В.Ф. Яковлева, це приватне право у своїй основі, але з наявністю публічно-правових елементів [9, с. 6]. При цьому звертається увага на необхідність тісної взаємодії публічного і приватного права. Без цієї взаємодії приватне право ефективно функціонувати не може. Воно повинно підкріплюватися нормами публічно-правового впливу і захистом, що виходить від публічного права. Зазначене стосується, наприклад, й сфери природокористування та охорони природи.

Присутність публічно-правових елементів пояснюється також наявністю великої кількості екологізованих норм у природоресурсному законодавстві, спрямованих на досягнення єдиних суспільно значущих цілей – сталого розвитку суспільства, збереження сприятливого навколишнього середовища, екологічного благополуччя [2, с. 8]. Але при цьому слід зазначити, що нормативно-правові акти природоресурсного законодавства містять норми, спрямовані не так на охорону природи в цілому, як на раціональне використання конкретно визначеного природного ресурсу. Крім того, природокористування (вилучення корисних властивостей природних ресурсів) має на меті задовольнити насамперед особисті потреби чи інтереси підприємництва [2, с. 8].

Слід звернути увагу, що у науковій літературі акцентується увага на необхідності встановлення пріоритету приватноправового інтересу. Приватне право – це серце права, а публічне право – це лише необхідна захисна огорожа [7, с. 142]. Правове підґрунтя такої позиції сформоване ст. 3 Конституції України, згідно з якою людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Із зазначеними вимогами Конституції України узгоджуються положення законодавства України. Як підкреслює І.В. Венедиктова, публічний інтерес втрачає сенс, коли він не потрібний і не несе цінності реалізації для окремо взятого суб'єкта правовідносин [3, с. 90].

Висновки. Отже, у правовому регулюванні природоресурсних відносин присутній насамперед приватний інтерес, оскільки основною метою природокористування є забезпечення головним чином приватних економічних потреб людини. При цьому не заперечується той факт, що природні ресурси як об'єкти природоресурсних відносин в цілому є також і публічним благом. Це пояснюється присутністю публічно-правових

елементів у правовому регулюванні, а саме наявністю екологізованих норм у природоресурсному законодавстві. Природоохоронне право націлене насамперед на збереження й охорону загального блага, яким є навколишнє природне середовище в цілому, а природоохоронна діяльність спрямована на забезпечення екологічних інтересів суспільства. У зв'язку з цим природоохоронні відносини мають соціальну спрямованість і тяжіють до публічних форм впливу.

При цьому межа між приватним і публічним інтересом гнучка й мінлива у соціальному часі та просторі. Залежно від різноманітних суспільно-історичних обставин вона здатна зміщуватися або в один, або в другий бік. Тому необхідною умовою сталого розвитку суспільних відносин і забезпечення досконалого механізму правового регулювання, у тому числі у сфері використання й відтворення природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, є встановлення гармонійного співвідношення і поєднання інтересів у природоресурсних та природоохоронних відносинах.

Список літератури:

1. Боголюбов С.А. Правовые последствия социального характера природопользования и охраны окружающей среды / С.А. Боголюбов // Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин : теоретико-методологічні й прикладні аспекти : матеріали «круглого столу» (м. Харків, 5 грудня 2014 р.). – Х., 2014. – С. 31–34.
2. Бринчук М.М. Экологическое право в правовой системе / М.М. Бринчук // Астраханский вестник экологического образования. – 2013. – № 1(23). – С. 4–20.
3. Венедіктова І.В. Методологічні засади охоронюваних законом інтересів у приватному праві : моногр. / І.В. Венедиктова. – Х. : Нове Слово, 2011. – 260 с.
4. Венедіктова І.В. Роль інтересу в поділі права на приватне і публічне / І.В. Венедіктова // Університетські наукові записки. – 2011. – № 3 (39). – С. 61–68.
5. Гирусов Э.В. Гуманизм экологического права / Э.В. Гирусов // Экологическое право России : сб. материалов научно-практических конференций 1995–2004 гг. – М., 2004. – Т. 3. – С. 311–316.
6. Костяшкін І.О. Приватні та суспільні інтереси в умовах реалізації соціальної функції права власності на землю в Україні / І.О. Костяшкін // Правове забезпечення економічного розвитку та екологічної безпеки суспільства : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 14–15 травня 2015 р.). – Вінниця : ДонНУ, 2015. – С. 237–240.
7. Радбрух Г. Философия права / Г. Радбрух. – М. : Международные отношения, 2004. – 712 с.
8. Тихомиров Ю.А. Публично-правовое регулирование : динамика сфер и методов / Ю.А. Тихомиров // Журнал российского права. – 2001. – № 5. – С. 4–6.
9. Яковлев В.Ф. О взаимодействии публичного и частного права / В.Ф. Яковлев // Публичное и частное право : проблемы развития и взаимодействия, законодательного выражения и юридической техники : материалы Всероссийской научно-практической конференции (г. Екатеринбург, 1999 г.). – С. 5–12.

References:

1. Boholiubov, S.A. (2014). Pravovye posledstviya sotsyalnogo kharaktera pryrodopolzovaniya i okhrany okruzhaiushchei sredy [Legal consequences of the social nature of nature management and environmental protection]. Recent environmental problems, land and agrarian relations : theoretical, methodological and applied aspects. Kharkiv, 31–34.
2. Brynchuk, M.M. (2013). Ekolohycheskoe pravo v pravovoi systeme [Environmental law in the legal system]. Astrakhan: Astrakhan bulletin of ecological education, 1(23), 4–20.
3. Venediktova, I.V. (2011). Metodolohichni zasady okhroniuvanykh zakonm interesiv u pryvatnomu pravi : monohrafiia [Methodological principles of legal interests in private law : the monograph]. Kharkiv: New village, 260.
4. Venediktova, I.V. (2011). Rol interesu v podili prava na pryvatne i publichne [The role of interest in the division of the law to private and public]. Kharkiv: University research note, 3(39), 61–68.
5. Hyrusov, E.V. (2014). Humanyzm ekolohycheskoho prava [Humanism of Environmental Law]. Ecological Law of Russia: a collection of materials of scientific and practical conferences 1995–2004. Moscow, 3, 311–316.
6. Kostiashekin, I.O. (2015). Pryvatni ta suspilni interesy v umovakh realizatsii sotsialnoi funktsii prava vlasnosti na zemliu v Ukraini [Private and public interests in terms of implementation of the social function of land ownership in Ukraine]. Legal support economic development and environmental security of society: materials Ukrainian scientific-practical conference (Vinnytsia, 14–15 May 2015). Vinnitsa: Donetsk National University, 237–240.
7. Radbrukh, H. (2004). Fylosofiya prava [Philosophy of law]. Moscow: The International relations, 712.
8. Tykhomyrov, Iu.A. (2001). Publychno-pravovoe rehulyrovanye: dynamyka sfer y metodov [Public law regulation: the dynamics of spheres and methods]. Journal of Russian Law. Moscow, 5, 4–6.
9. Yakovlev, V.F. (1999). O vzaymodeistviy publychnoho y chastnoho prava [On the interaction of public and private law]. Public and private law: the problems of development and interaction, legislative expression and legal technology: materials of the All-Russian Scientific and Practical Conference. Ekaterinburg, 5–12.

ЧАСТНЫЙ И ПУБЛИЧНЫЙ ИНТЕРЕС В ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ ПРИРОДОРЕСУРСНЫХ И ПРИРОДООХРАННЫХ ОТНОШЕНИЙ

М.А. Дейнега

Аннотация. В статье проведено исследование научных подходов представителей отечественной и зарубежной правовой доктрины о значении интереса в правовом регулировании. Определены критерии соотношения и разграничения частных и публичных интересов в правовом регулировании природоресурсных и природоохранных отношений.

Ключевые слова: природоресурсные отношения, природоохранные отношения, частный интерес, публичный интерес, правовое регулирование.

PRIVATE AND PUBLIC INTERESTS IN LEGAL REGULATION OF NATURAL RESOURCE AND ENVIRONMENTAL RELATIONS

M.A. Deinega

Abstract. *The article approaches the study of scientific representatives of domestic and foreign legal doctrine on the importance of interest in the legal regulation. Criteria ratio and separation of private and public interests in the legal regulation of natural resource and environmental relations.*

Key words: *natural resource relations, environmental relations, private interest, public interest, legal regulation.*

UDC 349.6 (477)

ON THE ISSUE OF FORMING A NEW AREA OF LAW – ENVIRONMENTAL SAFETY LAW IN UKRAINE

J. KRASNOVA , associate professor,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
E-mail: krasnova_yulya@ukr.net

Abstract. *The article is a theoretical study of the problems of integration and differentiation in environmental law by raising the possibility of formation of environmental safety law as a separate branch of law. The analysis is carried out on the scientific and legislative approaches regarding the place of environmental safety in the system of environmental law. It is substantiated that the legal literature does not give a uniform approach to the understanding and role of environmental safety in environmental law, while the national legislation of Ukraine has no proper criteria for the selection of legal relationships in the field of ensuring environmental safety into a separate legislative area. According to the major strategic regulatory and legal acts of Ukraine, environmental safety is the main principle of natural resource and environmental protection legislation. Based on this approach, proposed is a model of common methodology of environmental safety law which consists of defining the subject, methods, principles and system of legal regulation of environmental safety, which will systematize the legal norms in this area, which will be useful not only for training and research, but also for systematization of international and national legislation on ensuring environmental safety.*

Key words: *environmental security, the formation of the field of law, scientific approaches, legislative approaches, environmental safety law, object of law, subjects of law, methods of legal regulation of environmental safety, principles of legal regulation of environmental safety.*